

De tekst hieronder is de basis van de lezing “Lokale schoolraden en participatieraden. De taak van de lorgo’s en de participatieraden” op het jaarcongres van de Vereniging voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid aan de UIA (Antwerpen) op 11 oktober 1996. Hij werd later gepubliceerd in het boek “Responsabilisering van de school”.

VERHOEVEN, J. C. & I. VAN HEDDEGEM (1996) *Lokale schoolraden en participatieraden: De taak van de lorgo's en de participatieraden*. Keynote op het Jaarcongres van de Vereniging voor Onderwijsrecht en onderwijsbeleid 'Hoe scholen verplichten tot responsabilisering? aan de U.I.A. op vrijdag 11 oktober 1996.

VERHOEVEN, J. C. & I. VAN HEDDEGEM (1998) 'Lokale schoolraden en participatieraden: bevoegdheden en impact op het schoolbeleid.' in: DE GROOF, J. *Responsabilisering van de scholen*. Deurne : Kluwer Rechtswetenschappen België pp. 21-51

LOKALE SCHOOLRADEN EN PARTICIPATIERADEN: BEVOEGDHEDEN EN IMPACT OP HET SCHOOLBELEID

Jef C. Verhoeven en Ilse Van Heddegem¹

De participatieraden en lokale schoolraden werden enkele jaren geleden in het leven geroepen in het kader van de decentralisatie en de uitbreiding van de lokale autonomie van scholen. De toenemende participatie van ouders, lokale gemeenschap en leerkrachten aan het schoolbeleid is nochtans niet louter te verklaren door 'democratische' motieven. In de jaren zestig was deze verklaring populair: de maatschappij wordt gedragen door burgers die er deel van uitmaken, dus een democratie is noodzakelijkerwijze participatief. In een tweede interpretatie wordt participatie opgevat als een instrument om het beleid te optimaliseren. Deze laatste verklaring leunt meer aan bij de huidige situatie: inspraak en participatie als aspect van de persoonlijke ontwikkeling zijn minder belangrijk, maar zullen eerder worden gericht op het bevorderen van de effectiviteit (Vanderhoeven, 1990: 1-3). Maar daarnaast zien Devos, Vandenberghe en Verhoeven (1989) nog een andere reden voor de verruiming van de lokale beslissingsmacht: de decentralisaties van de laatste jaren zouden een antwoord vormen op de nationale besparingsdruk.

Lokaal onderwijsbeleid en medezeggenschap zijn thema's die de laatste jaren veelvuldig behandeld zijn. Onderzoeken in België van Verhoeven e.a. (1992; 1993), Mahieu (1989) en Devos, Vandenberghe, Verhoeven (1989) zijn daar voorbeelden van. Ook in het buitenland is het onderwerp uitgebreid bestudeerd (Smit, e.a., 1987; Torrington en

¹ Jef C. Verhoeven is gewoon hoogleraar aan de K.U.Leuven en leidt aldaar de Afdeling voor Theoretische Sociologie en Onderwijssociologie. Hij publiceerde verschillende boeken, alsook artikels in binnenlandse en buitenlandse tijdschriften over theoretische sociologie en onderwijssociologie.

Ilse Van Heddegem was tot en met april 1996 als wetenschappelijk medewerker verbonden aan de Afdeling voor Theoretische en Onderwijssociologie, en werkt er momenteel als assistent.

Deze tekst vormt de basis van de lezing op het jaarcongres van de Vereniging voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid aan de U.I.A. op 11 oktober 1996.

Weightman, 1989; Chapman, 1990). Daarenboven werden de participatieraden en lokale schoolraden de laatste jaren bestudeerd door de netten zelf of in opdracht van de overheid. Zo heeft het Departement Onderwijs de werking van de lokale schoolraden laten onderzoeken door het consultingbureau Ernst en Young², en het VSKO heeft zelf een onderzoek ingesteld naar de werking van de participatieraden in het katholiek onderwijs³.

Het onderzoek⁴ waarop dit artikel is gebaseerd, had tot doel het functioneren van de participatieraden in het gesubsidieerd onderwijs en de lokale schoolraden in het gemeenschapsonderwijs te analyseren. Eveneens werd er onderzocht hoe de leden van deze raden zelf dat functioneren beoordelen.

In deze bijdrage wordt vooreerst het theoretisch kader geschetst waarbinnen het thema van de participatie aan het lokaal schoolbeleid geplaatst kan worden. Vervolgens wordt het onderzoeksontwerp van deze studie uiteengezet en wordt het onderzoeksverloop beschreven. Daarna wordt het wettelijk kader van de participatieraden en lokale schoolraden geschetst, en tot slot worden enkele belangrijke onderzoeksresultaten weergegeven. Vier vragen zullen worden behandeld: (1) Hoe tevreden zijn de leden van de raden over het functioneren van de raden, (2) Wat is volgens de leden van de raden het effect van de raden op het schoolbeleid, (3) Welke bevoegdheden voor de raden wensen de leden van de raden, en (4) Is er een verschil in het oordeel over het functioneren van de raden bij de leden van de 25% minst tevreden raden en de 25% meest tevreden raden?

I. Theoretisch kader

² *Eindrapport audit van de ARGO - Rapport IV - Bevraging van lokale raden.* Ernst & Young

³ *Enquête met het oog op de evaluatie van de werking van de participatieraden. Vaststellingen vanuit de ontvangen gegevens.* BARKO-ENQ.-VAST.

⁴ Binnen het kader van het Onderwijskundig, Beleids- en Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek (OBPWO) gaf de Minister van Onderwijs, Luc Van Den Bossche, de opdracht aan de Afdeling Theoretische en Onderwijssociologie van de K.U.Leuven en het Centrum voor Financiële Analyse en Beleid van de V.U.Brussel om te onderzoeken hoe de leden van de lorgo's en de participatieraden het functioneren van deze raden evalueren.

Leiding van het onderzoek: Promotoren: M.Jegers (V.U.Brussel) en J.C. Verhoeven (K.U.Leuven); Copromotoren M. Magits (V.U.Brussel), J. Van Damme (K.U.Leuven), R. Vandenberghe (K.U.Leuven) en R. Verstegen (K.U.Leuven). Onderzoekers: F. Bally (V.U.Brussel) en I. Van Heddegem (K.U.Leuven).

Op het vlak van het onderzoek over de kwaliteit van het onderwijs en de effectiviteit van scholen (Verhoeven, 1992: 3-9) kunnen er globaal twee soorten onderzoek onderscheiden worden. Enerzijds is er het schooleffectiviteitsonderzoek dat de invloed van structuurvariabelen op de schooleffectiviteit onderzoekt, en anderzijds is er het schoolorganisatieonderzoek dat de invloed van situationele factoren op structuurfactoren bestudeert. Bij deze laatste benadering gaat de aandacht vooral uit naar processen, terwijl de eerste benadering zich beperkt tot het bestuderen van structuren.

Sommige auteurs (Nanninga, 1989: 1, 5; Karstanje & De Koning, 1986: 43-44) zijn van oordeel dat het mogelijk moet zijn de zwakheden van beide stromingen te overstijgen en de sterke punten van beide onderzoeken te verenigen in een nieuwe en betere benadering. Bovendien maakt de combinatie van schooleffectiviteitsonderzoek en schoolorganisatieonderzoek het mogelijk binnen het inhoudelijk theoretisch kader van de contingentietheorie te werken (Verhoeven, 1992: 8). Wil een organisatie effectief zijn dan is er een interne consistentie tussen de structuurkenmerken (zoals de mate van formalisering van de interne verhoudingen en de verdeling van het gezag binnen de organisatie) van de organisatie vereist. Bovendien moet voor het doelmatig functioneren van een organisatie de structuur van die organisatie afgestemd zijn op de situationele condities (contingentiefactoren).

De contingentietheorie is niet echt een theorie maar eerder een onderzoeksparadigma van waaruit de organisaties kunnen worden bestudeerd. Deze theorie gaat uit van het standpunt dat de doeltreffendheid van een bepaalde organisatiestructuur, als middel om bepaalde organisatiedoelen te bereiken, afhankelijk is van velerlei omstandigheden (Marx, 1983: 1410-11). Wat de omstandigheden betreft kan er een onderscheid worden gemaakt tussen interne situationele factoren (factoren die zich binnen de systeemgrenzen bevinden) en externe situationele factoren (factoren die zich buiten de systeemgrenzen bevinden). In verband met het organisatiebeeld van deze theorie spreekt men van een 'systeemmodel': de school is een sociaal systeem dat door uitwisselings- en beïnvloedingsrelaties met de omgevende sociale situatie verbonden is. Een sociaal systeem kan bestaan uit verschillende subsystemen waarop verschillende omgevingskenmerken inwerken. "Men spreekt van een sociaal systeem wanneer collectieve acties en gedragspatronen gericht

worden op collectieve doelstellingen of waarden. Het scheppen en/of continueren van zulke sociale systemen vraagt een permanent institutionaliseringsproces" (Petri; de Caluwé, 1984: 1310-3).

Een andere invalshoek van waaruit de werkelijkheid kan worden bestudeerd, is de machtsbenadering. Deze benadering legt de nadruk op de "wijzen waarop individuen en groepen hun macht en invloed aanwenden om hun waarden en belangen te bevorderen en de wijzen waarop de leider zijn of haar rol speelt in dit krachtenveld" (Giesbers, 1988: 1210-11 - 1210-12). Een term die in dit verband vaak wordt gebruikt, is 'partijenmodel': het organisatiebeeld is dat van een politieke arena waarin groepen hun macht tegen elkaar uitspelen en trachten elkaar en de leiding te beïnvloeden.

De machts- en contingentiebenadering sluiten elkaar niet uit maar zijn complementair: het zijn twee verschillende manieren om een zelfde werkelijkheid te bestuderen. Deze twee theorieën en hun aanverwanten zijn reeds vaak met elkaar vergeleken, en sommigen hebben geprobeerd ze te synthetiseren in één globale theorie (Mahieu, 1989; Devos, 1995). Het onderzoek waarop dit artikel betrekking heeft, is geïnspireerd door beide theorieën. Er werd onderzocht welke de verhoudingen zijn tussen de verscheidene groepen in de raad en de school (machtsbenadering) en hoe de relatie tussen de raad en de situationele factoren eruit ziet (contingentietheorie). Zowel organisatiestructuren als -processen kregen de aandacht van de onderzoekers.

II. Het onderzoeksverloop en onderzoeksontwerp

De dataverzameling in het onderzoek gebeurde door middel van gestructureerde vragenlijsten die de steekprofeenheden toegestuurd kregen (survey-techniek). Op basis van literatuurstudie over participatie en lokaal schoolbeleid en het afnemen van tien explorerende semi-gestructureerde interviews, werden voor de verscheidene geledingen proefversies van gestructureerde vragenlijsten ontworpen. Deze werden voorgelegd aan een aantal geselecteerde proefpersonen (leden van PR'en en logo's uit de verscheidene

geledingen), en op basis van hun opmerkingen werden de definitieve versies van de vragenlijsten opgemaakt.

Voor elk onderwijsnet en elke geleding van de PR of lorgo werd een specifieke vragenlijst opgesteld, waardoor er in het totaal 15 verschillende vragenlijsten werden voorzien. Daarnaast werd er ook voor de scholen die deel uitmaakten van de bevroagde PR/lorgo een kleine vragenlijst voorzien met specifieke vragen over de school zelf.

Uit de verscheidene onderwijsnetten werden 1000 scholen getrokken: 500 scholen in het gewoon lager onderwijs en 500 scholen in het gewoon secundair onderwijs. Omwille van te kleine aantallen in bepaalde onderwijsnetten werd geopteerd voor een disproportionele steekproef. Om de respons zo hoog mogelijk te brengen werden de respondenten driemaal aangeschreven. Een eerste verzending gebeurde tussen 2 februari en 27 februari 1995. Tussen 21 februari en 20 maart 1995 werden de herinneringsbrieven verstuurd, en tussen 10 maart en 1 april 1995 werden voor een tweede maal vragenlijsten verzonden. De uiteindelijke responsgraad voor de verscheidene onderwijsnetten bedroeg 66% in het gemeenschapsonderwijs (N=1.373), 65% in het officieel gesubsidieerd onderwijs (N=866) en 67% in het vrij gesubsidieerd onderwijs (N=2.149).

Voor de statistische verwerking van de gegevens (met SAS) werd gewogen naar net, geleding en onderwijsniveau, en in het gemeenschapsonderwijs werd ook nog een weging doorgevoerd voor het aantal respondenten van een geleding per raad (bij de leerkrachten, ouders en leden van de lokale gemeenschap werden telkens twee mensen aangeschreven, maar ze hebben niet telkens allebei geantwoord). Bijgevolg kunnen er uitspraken over de populatie worden gedaan.

Deze werkwijze heeft een aantal belangrijke gevolgen voor de interpretatie van de onderzoeksresultaten. Wij zetten hen even op een rij.

Vooreerst dient duidelijk gesteld te worden dat dit artikel grotendeels een weergave is van de opvattingen van de verschillende geledingen die deel uitmaken van de PR of de lorgo en de verbanden tussen de aspecten van deze opvattingen onderling of tussen de aspecten van die opvattingen en andere variabelen. Wat in het onderzoek niet aan bod is gekomen, zijn de meningen van de andere onderwijsbetrokkenen die geen deel uitmaken van de raad.

Een tweede belangrijke opmerking is dat bijna altijd de gemiddelde opvattingen of beoordelingen van de geledingen van de drie onderwijsnetten zijn weergegeven. Uitersten werden niet gerapporteerd. De dikwijls voorkomende grote spreiding van de beoordelingen verwijst echter naar extreme standpunten in de onderzochte populatie.

Ten derde wensen de onderzoekers te benadrukken dat ze geenszins tot doel hadden de PR en lorgo met elkaar te vergelijken of te rangschikken. De institutionele contexten waarbinnen de raden werken, verschillen immers op verscheidene cruciale punten. Dit neemt uiteraard niet weg dat beide aan de hand van eenzelfde paradigma kunnen bestudeerd worden.

Ten slotte werd er niet gerapporteerd per PR of lorgo zoals bij casestudies. Dit betekent dat we hier niet een beeld over het functioneren van elke PR en lorgo apart kregen maar een algemeen beeld van hoe de leden deze vormen van participatie ervaren.

In het onderzoeksmodel werd een hoofdonterscheid gemaakt tussen de determinanten, centrale factoren en appreciatiematen (zie figuur 1). Deze voorstelling van een in feite zeer ingewikkeld kluwen van invloeden werd vereenvoudigd tot de voornaamste invloeden om redenen van duidelijkheid en hanteerbaarheid.

Onder de determinanten worden die factoren verstaan die vooral invloed kunnen hebben op de centrale factoren maar weinig of niet onder invloed staan van andere factoren in het model.

Binnen een eerste groep van determinanten, de *schoolkenmerken*, differentiëren we tussen omgevings-, school-, directie-, leerkracht- en leerlingniveau.

Onder de *persoonskenmerken*, een tweede groep van determinanten, worden factoren ondergebracht met betrekking tot de geleding van de ouders, lokale gemeenschap, leerkrachten/personeel, directie (voorzitter/afgevaardigd bestuurder), inrichtende macht en voorzitter (geen directie).

Onder de centrale factoren worden die aspecten begrepen die direct verband houden met de PR of lorgo of die inherent deel uitmaken van de PR of lorgo zelf.

Factoren die in directe relatie staan met de PR of lorgo, betreffen de *variabelen m.b.t. de kennis en vaardigheden en de houdingsvariabelen*. Kennis / vaardigheden en houdingsvariabelen kunnen in eerste instantie onder invloed staan van de determinanten en kunnen zelf een invloed uitoefenen op de structuur- en proceskenmerken, die de kern vormen van de centrale factoren.

De *structuurkenmerken* kunnen onder invloed staan van de determinanten en van kennis/vaardigheden en houding. De structuurkenmerken kunnen zelf vooral de proceskenmerken beïnvloeden en vanzelfsprekend de evaluatie en satisfactie met die structuurkenmerken.

De determinanten, kennis/vaardigheden en houding kunnen een invloed uitoefenen op de *proceskenmerken* die zelf dan de evaluatie van en satisfactie met deze proceskenmerken rechtstreeks kunnen beïnvloeden.

Tenslotte zijn er de *appreciatiematen*, waarbij een opsplitsing wordt gemaakt tussen *evaluatiematen* en *satisfactiematen*. Appreciatiematen van de geledingen zijn evident eindmaten die indirect of direct onder invloed staan van de andere factoren in het model. Anderzijds kan niet ontkend worden dat ze op zich andere factoren zoals de specifieke houding van de geledingen of de PR/lorgo beïnvloeden.

III. Het wettelijk kader

Enkele jaren geleden heeft de wetgever (Decreet van 19 december 1988 en Decreet van 23 oktober 1991) aan de scholen van het gemeenschapsonderwijs en het gesubsidieerd onderwijs respectievelijk opgelegd lorgo's en PR'en op te richten. Deze raden voorzagen in een vertegenwoordiging van leerkrachten, ouders, lokale sociale, culturele en economische milieus, en de directie in het lager onderwijs en het secundair onderwijs. In het gesubsidieerd onderwijs werd ook een geleding inrichtende macht voorzien. In het gemeenschapsonderwijs maken de lorgo's zelf deel uit van de inrichtende macht, als ondergeschikt orgaan van de ARGO. Leerlingen kunnen worden uitgenodigd, maar hebben geen vaste vertegenwoordiging.

In de PR'en worden de ouders en leerkrachten verkozen, de vertegenwoordigers van de lokale gemeenschap gecoöpteerd, en de vertegenwoordigers van de inrichtende macht door de inrichtende macht zelf aangeduid. De functie van voorzitter wordt bijna altijd uitgeoefend door de directeur van (één van) de instelling(en). De directeur woont de vergadering enkel met raadgevende stem bij (geen stemrecht). In de lorgo's worden de oudervertegenwoordigers rechtstreeks verkozen, de vertegenwoordigers van de lokale gemeenschap worden gecoöpteerd door de oudervertegenwoordigers, de leerkrachten worden gecoöpteerd door de twee voorgaande geledingen uit het pedagogisch college, en (één van) de directeur(s) vervult de functie van afgevaardigde bestuurder. De afgevaardigde bestuurder is, ook in het geval er meerdere instellingshoofden zijn, de enige vertegenwoordiger van de directie met stemrecht. De andere directieleden nemen deel aan de vergaderingen met raadgevende stem. Eén van de oudervertegenwoordigers of leden van de lokale gemeenschap is voorzitter.

Lorgo's hebben beslissingsbevoegdheid betreffende het lokaal beleid en beheer van de scholen onder hun bevoegdheid, en dit zowel inzake het materieel en financieel beheer als wat betreft het algemeen, het onderwijskundig en het personeelsbeleid⁵. PR'en hebben naast adviesbevoegdheid over de algemene organisatie, werking en plannificatie van de school en de algemene criteria inzake begeleiding en evaluatie van de leerlingen, ook overlegbevoegdheid inzake de vaststelling van criteria voor de aanwending van het lestijdenpakket en de uren-leraar, de vaststelling en wijziging van het reglement van de school, het door de inrichtende macht georganiseerde leerlingenvervoer en de veiligheid en gezondheid van de leerlingen. Verder kan hen ook een informatierecht over alle zaken die een invloed hebben op het algemeen schoolleven worden toegewezen, en in het vrij gesubsidieerd onderwijs kan daarenboven ook een instemmingsbevoegdheid worden toegekend⁶. Tussen de PR'en en de lorgo's bestaat er dus duidelijk een verschil: bij de

⁵ Zie ook

MAGITS, M., L. VENY (1992) 'Het Argo-decreet, de lege ferenda. Omtrent de samenstelling van de raden', *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, (4): 225-232.

MAGITS, M., L. VENY (1992) 'Het Argo-decreet, de lege ferenda. Omtrent de bevoegdheidsaansprakelijkheids- en toezichtsregeling', *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, (2): 124-130.

⁶ Zie ook

largo's gaat het werkelijk om medebeheer, terwijl het bij de PR'en louter inspraak betreft. Het is belangrijk dit aan te stippen, omdat bepaalde vaststellingen slechts kunnen begrepen worden in het licht van dit wettelijk kader.

IV. Onderzoeksresultaten

Participatieraden en largo's zijn de laatste tijd meer dan eens bekritiseerd geweest. Het is dan ook relevant om te onderzoeken hoe de leden tegenover deze raden staan.

A. Tevredenheid over de raden

Aan alle leden werd gevraagd of ze in het algemeen tevreden zijn met de PR van hun school. Ze konden antwoorden aan de hand van een vijfpuntenschaal gaande van 'zeer ontevreden' tot 'zeer tevreden'.

1. VGO

Uit de gemiddelden van de antwoorden in het VGO kan worden geconcludeerd dat men in beperkte mate tevreden is met de eigen raad: de gemiddelden gaan van 3.2 tot 3.7. De inrichtende macht, de lokale gemeenschap en de voorzitters zijn wel iets tevredener dan de ouders en het personeel, en dit verschil is significant. De spreiding bij de voorzitters ($s=0.5$) is veel kleiner dan bij de andere geledingen ($s=1.0$), wat er op wijst dat de mate van tevredenheid met de PR sterk uiteenloopt bij de ouders, de lokale gemeenschap, de inrichtende macht en het personeel.

Tabel 1 Gemiddelde tevredenheid over de participatieraad (VGO)

Geleding	inrichtende macht	lokale gemeenschap	ouders	personeel	voorzitter
tevredenheid	3.630 ($s=0.993$)	3.693 ($s=0.969$)	3.350 ($s=0.986$)	3.252 ($s=0.993$)	3.503 ($s=0.536$)

Uit analyse blijkt dat in het VGO het verschil tussen de invloed die men wenst voor de PR en de gepercipieerde invloed van deze raden negatief samenhangt met de tevredenheid over de raad. Het verschil tussen de wenselijke en feitelijke invloed geeft aan of de leden van de raad gedepriveerd, gesatureerd of tevreden zijn met de invloed van de raad. Hoe meer gedepriveerd men zich voelt en dus wenst dat de invloed van de PR toeneemt, hoe minder tevreden men is met de raad. Als de PR te weinig invloed heeft naar de zin van een lid, zal dit lid geen voldoening vinden in zijn of haar participatie en ook ontevreden zijn met de PR zelf. Omgekeerd geldt dat hoe meer gesatureerd men is voor wat de invloed van de raad betreft, hoe tevredener men is met de raad in het algemeen. Deze relatie geldt voor alle beleidsdomeinen⁷ en blijft behouden na controle voor geleiding. Er doet zich op elk beleidsdomein een interactie-effect voor, wat er op wijst dat het gevoel van deprivatie en saturatie verschillend is van geleiding tot geleiding.

‘Hoe positiever men het verschil inschat dat de PR op de verscheidene beleidsdomeinen uitmaakt in vergelijking met de periode toen er nog geen PR was, hoe tevredener men is’ is een andere conclusie van de analyses. Als men het gevoel heeft dat de PR een nuttig orgaan is dat echt iets te betekenen heeft, zal men sneller tevreden zijn met de PR dan wanneer men vindt dat de raad geen of een negatieve impact heeft op het schoolbeleid en dus niets te betekenen heeft. Als wordt gecontroleerd voor geleiding blijken de relaties voor alle beleidsdomeinen stand te houden. Er doet zich op alle beleidsdomeinen wel een interactie-effect voor, wat er op wijst dat de geledingen verschillend denken over de betekenis van de participatieraad.

2. OGO

De ouders en het personeel van de PR'en in het OGO zijn noch ontevreden, noch tevreden over de PR (gemiddelde van 3.0). De lokale gemeenschap, de inrichtende macht en de voorzitters zijn wel lichtjes tevreden over de PR (gemiddelde varieert van 3.3 tot 3.5). Deze twee groepen verschillen significant van mening. De spreidingen

($s > 1.0$) wijzen er wel op dat de meningen nogal kunnen verschillen van raad tot raad. Enkel de spreiding bij de voorzitters is beperkt ($s = 0.6$).

Tabel 2 Gemiddelde tevredenheid over de participatieraad (OGO)

Geleding	inrichtende macht	lokale gemeenschap	ouders	personeel	voorzitter
tevredenheid	3.507 ($s = 1.108$)	3.476 ($s = 1.063$)	2.978 ($s = 1.166$)	3.068 ($s = 1.010$)	3.334 ($s = 0.570$)

In het OGO doet er zich net zoals in het VGO een negatief verband voor tussen de mate van deprivatie qua invloed van de participatieraad op de verscheidene beleidsdomeinen en de tevredenheid met de participatieraad in het algemeen, en net zoals in het VGO blijven deze relaties bewaard na controle voor geleding. Verschillend van het VGO is echter dat er zich geen interactie-effecten voordoen, tenzij op het domein van het financieel/materieel beleid. Dit wijst erop dat de geleding waarin het lid van de raad zit een belangrijke rol speelt bij de vorming van de mening van het lid op het domein van het financieel/materieel beleid. Blijkbaar vormt het financieel/materieel beleid in tegenstelling tot de andere beleidsdomeinen nog een domein dat door de geledingen verschillend wordt gewaardeerd.

Tussen het oordeel over het verschil dat de participatieraad op de verscheidene beleidsdomeinen uitmaakt en de algemene tevredenheid met de participatieraad bestaat er een positief verband. Deze situatie is gelijk aan die in het VGO, behalve dan dat er zich geen interactie-effecten voordoen. De relaties blijven wel behouden na controle voor geleding.

3. GO

De voorzitters zijn in het algemeen tevreden over de lorgo (gemiddelde van 3.9); de andere geledingen ook, maar in geringere mate (gemiddelde varieert van 3.4 tot 3.5). De spreiding bij de afgevaardigde bestuurders ($s = 0.7$) en de voorzitters ($s = 0.6$) is klein,

⁷ De volgende beleidsdomeinen werden in het onderzoek onderscheiden: personeelsbeleid, financieel en materieel beleid, pedagogisch en onderwijskundig beleid en organisatorisch en algemeen beleid.

die bij de ouders ($s=1.4$) en de lokale gemeenschap ($s=1.4$) daarentegen zeer groot. De leerkrachten nemen een tussenpositie in voor wat betreft de spreiding ($s=1.0$). Hieruit kan worden afgeleid dat de tevredenheid bij ouders, lokale gemeenschap en leerkrachten nogal kan verschillen van lorgo tot lorgo.

Tabel 3 Gemiddelde tevredenheid over de lorgo (GO)

Geleding	afgevaardigde bestuurder	leerkrachten	lokale gemeenschap	ouders	voorzitter
tevredenheid	3.487 ($s=0.714$)	3.446 ($s=1.038$)	3.526 ($s=1.406$)	3.422 ($s=1.448$)	3.867 ($s=0.642$)

Ook in het GO is er een negatief verband tussen de deprivatiegraad qua invloed van de lorgo op het beleid en de tevredenheid in het algemeen met de lorgo. Dit verband geldt voor alle beleidsdomeinen op het personeelsbeleid na. Dat deze relatie niet van toepassing is op het personeelsbeleid geeft aan dat de invloed van de lorgo op dit beleidsdomein niet zo'n belangrijke rol speelt bij de algemene appreciatie van de raad door de leden. Enkel de relatie met betrekking tot het financieel/materieel beleid blijft behouden na controle voor geleding. Alle relaties worden gekenmerkt door een interactie-effect. Dit betekent dat de aanwezigheid en de sterkte van de verbanden samenhangt met de geleding waartoe de respondent behoort.

Net zoals in het gesubsidieerd onderwijs bestaat er in het GO een positief verband tussen het oordeel dat men heeft over het verschil dat de lorgo uitmaakt op de verscheidene beleidsdomeinen in vergelijking met vroeger en de tevredenheid met de lorgo in het algemeen. Deze relaties verdwijnen niet na controle voor geleding.

B. Effect van de raden

Belangrijk voor het succes van een raad is of de leden geloven dat hun beleid een bepaald effect heeft. Wij hebben de leden gevraagd om de vroegere situatie te vergelijken met de huidige. Aan alle leden van de PR/lorgo werd de vraag gesteld of ze

vinden dat de raad een verschil uitmaakt op de verscheidene beleidsdomeinen in vergelijking met de tijd toen er geen raden waren. Eigenlijk is dit een vraag naar het nut van de raad. De respondenten moesten hun mening te kennen geven aan de hand van een vijfpuntenschaal gaande van 'zeer negatief verschil' tot 'zeer positief verschil', met als middencategorie 'geen verschil'.

1. VGO

Alle geledingen van het VGO geven gelijkaardige antwoorden op de vraag of de werking van de PR een positief of negatief verschil maakt wat het beleid op de verscheidene domeinen betreft, en ook binnen de geledingen is de spreiding van de antwoorden van de leden beperkt. Alle gemiddelden schommelen rond schaalwaarde drie ('geen verschil'), alhoewel de gemiddelden van de inrichtende macht, de lokale gemeenschap en de ouders iets boven drie liggen (in positieve richting) terwijl de gemiddelden van het personeel en de voorzitters iets onder drie liggen (in negatieve richting). De gemiddelden met betrekking tot het pedagogisch/onderwijskundig beleid en het organisatorisch/algemeen beleid liggen iets hoger dan de gemiddelden met betrekking tot het personeelsbeleid en het materieel/financieel beleid. Men zou dus kunnen stellen dat de PR slechts een klein positief verschil uitmaakt, en dan enkel wat het beleid op de twee eerst genoemde domeinen betreft. Binnen de verscheidene geledingen is men het vrij eens met elkaar over deze zaken, vooral bij de voorzitters. Dit kan worden afgeleid uit de kleine standaardafwijking (s).

Tabel 4 Gemiddelde mate van verschil dat de werking van de PR op de verscheidene beleidsdomeinen maakt volgens de verscheidene geledingen (VGO)

Geleding Beleidsdomein	inrichtende macht	lokale gemeenschap	ouders	personeel	voorzitter
personeelsbeleid	3.164 (s=0.578)	3.188 (s=0.557)	3.101 (s=0.604)	2.943 (s=0.658)	2.974 (s=0.320)
fin./mat. beleid	3.140 (s=0.606)	3.172 (s=0.544)	3.118 (s=0.603)	2.954 (s=0.687)	2.990 (s=0.311)
ond./ped. beleid	3.405 (s=0.650)	3.430 (s=0.641)	3.345 (s=0.594)	3.215 (s=0.680)	3.226 (s=0.388)
org./alg. beleid	3.471 (s=0.659)	3.464 (s=0.632)	3.396 (s=0.645)	3.286 (s=0.686)	3.340 (s=0.422)

2. OGO

De situatie in het OGO voor wat betreft het verschil dat de werking van de PR uitmaakt in het beleid is bijna identiek aan die in het VGO: alle gemiddelden schommelen rond schaalwaarde drie, de geledingen zijn het goed met elkaar eens en ook binnen de geledingen is de spreiding van de antwoorden van de leden gering. Ook liggen de gemiddelden met betrekking tot het pedagogisch/onderwijskundig beleid en het organisatorisch/algemeen beleid iets hoger dan de gemiddelden met betrekking tot het personeelsbeleid en het materieel/financieel beleid, alhoewel er tussen de beleidsdomeinen weinig verschil is. Binnen de inrichtende macht lopen de antwoorden sterk uiteen, de voorzitters daarentegen zijn het goed met elkaar eens. De spreiding van de antwoorden van de andere geledingen liggen ergens tussen deze twee categorieën in.

Tabel 5 Gemiddelde mate van verschil dat de werking van de PR op de verscheidene beleidsdomeinen maakt volgens de verscheidene geledingen (OGO)

Geleding Beleidsdomein	inrichtende macht	lokale gemeenschap	ouders	personeel	voorzitter
personeelsbeleid	3.052 (s=0.843)	3.110 (s=0.763)	2.960 (s=0.704)	3.024 (s=0.662)	2.886 (s=0.363)
fin./mat. beleid	3.097 (s=0.950)	3.140 (s=0.750)	2.984 (s=0.701)	3.057 (s=0.658)	2.989 (s=0.410)
ond./ped. beleid	3.163 (s=0.825)	3.318 (s=0.702)	3.199 (s=0.717)	3.146 (s=0.652)	3.119 (s=0.422)
org./alg. beleid	3.339 (s=0.920)	3.474 (s=0.764)	3.327 (s=0.771)	3.271 (s=0.659)	3.272 (s=0.449)

3. GO

Uit de gemiddelden van de antwoorden die werden gegeven op de vraag of de werking van de lorgo een verschil maakt wat betreft het schoolbeleid, blijkt dat de afgevaardigde bestuurders vinden dat de lorgo weinig of geen verschil uitmaakt, terwijl de voorzitters vinden dat de lorgo wel een positief verschil betekent. De andere geledingen daarentegen hebben gemiddelden tussen 3 en 3.5: zij vinden dus dat de lorgo in beperkte mate een positief verschil maakt in het schoolbeleid. De gemiddelden met betrekking tot het onderwijskundig/pedagogisch beleid liggen iets lager dan de gemiddelden met betrekking tot het personeelsbeleid, het materieel/financieel beleid en het organisatorisch/ algemeen beleid. Net zoals in het VGO en het OGO is ook hier de spreiding klein bij alle geledingen, vooral dan bij de afgevaardigde bestuurders en de voorzitters.

Tabel 6 Gemiddelde mate van verschil dat de werking van de lorgo op de verscheidene beleidsdomeinen maakt volgens de verscheidene geledingen (GO)

Geleding Beleidsdomein	afgevaardigde bestuurder	leerkrachten	lokale gemeenschap	ouders	voorzitter
personeelsbeleid	2.984 (s=0.472)	3.354 (s=0.843)	3.532 (s=0.979)	3.466 (s=0.894)	3.813 (s=0.437)
fin./mat. beleid	3.152 (s=0.421)	3.471 (s=0.696)	3.540 (s=0.910)	3.403 (s=0.815)	3.713 (s=0.457)
ond./ped. beleid	2.937 (s=0.365)	3.120 (s=0.666)	3.315 (s=0.909)	3.224 (s=0.789)	3.335 (s=0.511)
org./alg. beleid	3.208 (s=0.437)	3.402 (s=0.649)	3.588 (s=0.912)	3.497 (s=0.847)	3.775 (s=0.490)

C. Bevoegdheden van de raden

Beleidsmatig is het interessant te onderzoeken of de leden van de raden tevreden zijn met de bevoegdheden van de raad. In het onderzoek werd dan ook de vraag gesteld naar de bevoegdheden die men wenst voor de PR/lorgo over de verscheidene beleidsdomeinen: wenst men minder bevoegdheden, evenveel bevoegdheden of meer bevoegdheden dan nu het geval is?

1. VGO

In het VGO is de helft of meer tevreden met de huidige bevoegdheden voor wat het personeelsbeleid betreft, ongeveer twee derde is tevreden met de bevoegdheden over het financieel en materieel beleid, en twee derde of meer wenst evenveel bevoegdheden over het pedagogisch en onderwijskundig beleid en over het organisatorisch en algemeen beleid als nu het geval is. Kenmerkend voor alle beleidsdomeinen is dat de wens tot meer bevoegdheden veel groter en de wens tot minder bevoegdheden veel kleiner is bij het personeel, de ouders en de lokale gemeenschap dan bij de inrichtende macht en de voorzitters.

Met betrekking tot het *personeelsbeleid* (selectie, werving en indienstneming van personeel / benoeming, ontslag en afvloeiing van personeel / evaluatie en motivering van het personeel) wenst 5% à 15% van de voorzitters en leden van de inrichtende macht meer bevoegdheden en 25% à 45% minder bevoegdheden over de verscheidene aspecten van het personeelsbeleid, terwijl van het personeel en de leden van de lokale gemeenschap 20% à 30% meer bevoegdheden en 10% à 25% minder bevoegdheden wenst, en van de ouders zelfs 30% à 40% meer bevoegdheden en 5% à 10% minder bevoegdheden wenst.

Het aandeel voorzitters en leden van de inrichtende macht dat meer bevoegdheden wil over het *financieel en materieel beleid* gaat voor de verscheidene aspecten van dit beleidsdomein (administratie / financieel beheer en boekhouding / beheer en uitbreiding van gebouwen / aankoop en beheer van materiaal voor de werking en uitrusting) tot 10%, anderzijds wil 20% à 30% minder bevoegdheden. Van de ouders, het personeel en de lokale gemeenschap wil 10% à 25% meer bevoegdheden over dit beleidsdomein, 5% à 10% wil er minder bevoegdheden over. Als het gaat om het beheer van de gebouwen en materialen wil zelfs 39% van het personeel en 45% van de ouders meer bevoegdheden.

Wat betreft het *pedagogisch en onderwijskundig beleid* wil 5% à 15% van de voorzitters en de inrichtende macht meer bevoegdheden over de verscheidene aspecten van het beleidsdomein (algemeen didactisch en opvoedkundig kader, schoolwerkplan en schoolreglement / algemene criteria voor leerlingenbegeleiding en -evaluatie, leerlingenoriëntatie en -deliberatie / veiligheid, gezondheid en hygiëne van de leerlingen / het ontwikkelen van onderwijskundige kennis en vaardigheden bij leerkrachten en directie), 5% tot 20% wil minder bevoegdheden. Van de lokale gemeenschap en het personeel wil 15% tot 25% meer bevoegdheden en tot en met 15% wil minder bevoegdheden. Bij de ouders wil 25% à 35% meer bevoegdheden en tot en met 5% wil minder bevoegdheden. Een uitzondering vormt het beleidsaspect 'veiligheid, gezondheid en hygiëne van de leerlingen' waarover ongeveer 25% van de voorzitters en de inrichtende macht, ongeveer 35% van het personeel en de lokale gemeenschap en 51% van de ouders meer bevoegdheden wil.

Op het domein van het *organisatorisch en algemeen beleid* ten slotte wil 5% à 10% van de voorzitters en de inrichtende macht meer bevoegdheden over de aspecten 'algemene organisatie en werking van de school', 'criteria voor de aanwending van het lestijdenpakket en de uren-leraar' en 'vormgeving van het onderwijsaanbod'. Van de ouders, het personeel en de lokale gemeenschap wil 15% à 35% hierover meer bevoegdheden. Van de voorzitters en de inrichtende macht wil 15% à 30% meer bevoegdheden over de aspecten 'langetermijnstrategie en doelstellingen van de school', 'samenwerking met andere instanties' en 'public relations, leerlingenwerving en schoolimago'. Van de ouders, het personeel en de lokale gemeenschap wil 25% à 40% hierover meer te zeggen hebben, en over 'de algemene organisatie en werking van de school' wil zelfs 50% van de ouders meer bevoegdheden. Van elke geleding vindt maximum 10% dat ze over teveel bevoegdheden met betrekking tot het organisatorisch en algemeen beleid beschikken. De verschillen tussen de geledingen zijn voor alle bevoegdheden significant, behalve voor de bevoegdheid 'public relations, leerlingenwerving en schoolimago'.

Er is een negatief verband tussen de gewenste bevoegdheden voor de PR en de gepercipieerde kwaliteit van de werking van de andere schoolorganen op bepaalde aspecten van de verscheidene beleidsdomeinen, of anders geformuleerd: 'De wens van de leden van de PR voor meer bevoegdheden, neemt af naarmate de kwaliteit van de andere schoolorganen waarvan men lid is, toeneemt.' Een mogelijke verklaring hiervoor is dat men vindt dat de PR minder zin heeft vanwege de overlappende taken met de andere overlegorganen in de school. Op het domein van het personeelsbeleid wordt dit verband niet gevonden, misschien omdat de taken van de PR op dit gebied niet overlappen met de taken van de andere schoolorganen. Alle relaties blijven behouden na controle voor geleding, behalve m.b.t. het algemeen didactisch kader en het schoolwerkplan en -reglement. Wat dit laatste beleidsaspect betreft, moet wel gezegd worden dat er zich hier een interactie-effect voordoet met de variabele geleding. De relatie geldt, ook na controle voor geleding, voor alle aspecten van het onderwijskundig en pedagogisch beleid, voor het aspect 'financieel beheer en boekhouding' van het

financieel en materieel beleid, en voor het aspect ‘veiligheid, gezondheid en hygiëne van de leerlingen’ van het pedagogisch en onderwijskundig beleid.

Verder blijkt uit de analyses met betrekking tot bepaalde aspecten van de verscheidene beleidsdomeinen ook dat hoe groter de invloed van de andere schoolorganen wordt bevonden, hoe minder bevoegdheden er voor de PR worden gewenst op de verscheidene beleidsaspecten. Deze conclusie hangt nauw samen met voorgaande conclusie en heeft dezelfde verklaringsgrond: als de andere schoolorganen goed functioneren en een grote invloed hebben, is de PR in zekere zin overbodig en zijn meer bevoegdheden voor deze raad dan ook niet gewenst. Bovenstaande relatie geldt niet voor het domein van het financieel/materieel beleid, wat er op kan wijzen dat er in de PR weinig beleidsaspecten inzake financiën aan bod komen. Deze relatie geldt ook niet meer voor het personeelsbeleid na controle voor geleding, wat er op wijst dat in bepaalde geledingen een verschillende mening heerst. Voor alle aspecten van het organisatorisch en algemeen beleid geldt de relatie, ook na het controleren voor geleding. In het domein van het onderwijskundig en pedagogisch beleid geldt de relatie na controle voor geleding voor de aspecten ‘algemeen didactisch kader, schoolwerkplan en schoolreglement’, ‘criteria voor leerlingenbegeleiding, -evaluatie, -oriëntatie en -deliberatie’ en ‘veiligheid, gezondheid en hygiëne van de leerlingen’.

2. OGO

De bevoegdheden die men in het OGO voor de PR wenst over de verscheidene beleidsdomeinen vertonen een bijna identiek patroon als in het VGO: de wens tot meer bevoegdheden is het grootst bij de ouders en het kleinst bij de inrichtende macht en de voorzitters, en omgekeerd is de wens tot minder bevoegdheden kleiner bij de ouders, de lokale gemeenschap en het personeel dan bij de voorzitters en de inrichtende macht.

Globaal genomen is ongeveer de helft van de respondenten met de huidige bevoegdheden over het personeelsbeleid tevreden, ongeveer twee derde is tevreden met de bevoegdheden over het financieel en materieel beleid en over het onderwijskundig en pedagogisch beleid, en de helft tot drie vierde van de respondenten wenst voor de PR evenveel bevoegdheden over het organisatorisch en algemeen beleid als nu het geval is.

Het aandeel respondenten dat meer bevoegdheden wenst over de verscheidene aspecten van het *personeelsbeleid* varieert voor de inrichtende macht en de voorzitters tussen 10% en 20%, voor de lokale gemeenschap en het personeel tussen 20% en 30%, en voor de ouders tussen de 40% en 45%. Omgekeerd wil 30% tot 40% van de voorzitters en de inrichtende macht, 25% tot 30% van het personeel en 10% tot 15% van de lokale gemeenschap en de ouders minder bevoegdheden over het personeelsbeleid dan nu het geval is.

Met betrekking tot het *financieel en materieel beleid* wenst 10% à 15% van de voorzitters en de inrichtende macht en 15% à 25% van de lokale gemeenschap, de ouders en het personeel meer bevoegdheden over de verscheidene aspecten van dit beleidsdomein. Minder bevoegdheden hierover wordt door 10% tot 25% van de voorzitters en de inrichtende macht en 10% tot 15% van de andere geledingen gewenst. Een uitzondering vormt, net zoals in het VGO, de gewenste bevoegdheid over 'het beheer van de gebouwen en materialen': hierover wil 40% tot 50% van de geledingen meer bevoegdheden, met uitzondering van de inrichtende macht waarvan slechts 15% daarover meer bevoegdheden wil. Maximum 5% van de ouders, de lokale gemeenschap en het personeel wil minder bevoegdheden over het beheer van de gebouwen en materialen.

Het aandeel voorzitters en leden van de inrichtende macht dat meer bevoegdheden wil over de verscheidene aspecten van *het onderwijskundig en pedagogisch beleid* varieert tussen de 10% en 15%, voor de lokale gemeenschap en het personeel varieert dit aandeel tussen de 15% en 25% en voor de ouders tussen de 20% en de 40%. Net zoals in het VGO vormt het aandeel respondenten dat meer bevoegdheden wil over 'de veiligheid, gezondheid en hygiëne van de leerlingen' hierop een uitzondering: van de voorzitters wil 35% hierover meer bevoegdheden, van de inrichtende macht 25%, van het personeel 46%, van de lokale gemeenschap 53% en van de ouders 57%. Minder bevoegdheden over het onderwijskundig en pedagogisch beleid wordt door 15% à 30% van de voorzitters, het personeel en de inrichtende macht en door 5% à 15% van de ouders en de lokale gemeenschap gewenst. Het aandeel respondenten dat minder

bevoegdheid wil over de veiligheid, gezondheid en hygiëne van de leerlingen schommelt voor de verscheidene geledingen rond de 5%.

De gewenste bevoegdheden voor de verscheidene aspecten van het *organisatorisch en algemeen beleid* lopen sterk uiteen. Over 'de criteria voor de aanwending van het lestijdenpakket en de uren-leraar' en 'de vormgeving van het onderwijsaanbod' wil 5% à 10% van de voorzitters en de inrichtende macht, 15% à 25% van het personeel en de lokale gemeenschap, en 25% à 30% van de ouders meer bevoegdheden. Over 'de algemene organisatie en werking van de school', 'de samenwerking met andere instanties' en de 'langetermijnstrategie en doelstellingen van de school' wil 20% à 25% van de voorzitters en de inrichtende macht, 25% à 35% van de lokale gemeenschap en het personeel en 40% à 55% van de ouders meer bevoegdheden. Over de 'public relations, leerlingenwerving en schoolimago' wil 29% van de inrichtende macht, 39% van de voorzitters, 36% van de lokale gemeenschap, 44% van de ouders en 50% van het personeel meer bevoegdheden. Over de verscheidene aspecten van het organisatorisch en algemeen beleid wil maximum 10% minder bevoegdheden, behalve over de criteria voor de aanwending van het lestijdenpakket en de uren-leraar en de vormgeving van het onderwijsaanbod: het aandeel voorzitters en leden van de inrichtende macht dat hierover minder bevoegdheden wil, schommelt rond de 15%.

De verschillen tussen de geledingen zijn voor alle bevoegdheden significant met uitzondering van de bevoegdheden '(school)administratie', 'financieel beheer en boekhouding' en 'public relations, leerlingenwerving en schoolimago'.

In tegenstelling tot het VGO is er in het OGO geen verband tussen het oordeel over de kwaliteit van de werking van andere schoolorganen dan de PR en de wenselijke bevoegdheden voor de PR op de verscheidene beleidsdomeinen. Anders uitgedrukt: wanneer het oordeel over het functioneren van de andere raden positief of minder positief is, vormt geen aanleiding om meer bevoegdheden voor de PR te wensen.

Tussen het oordeel over de invloed van de andere schoolorganen op het schoolbeleid en de wensen die de leden koesteren inzake de bevoegdheden van de PR is wel een negatief verband vastgesteld, maar dit slechts voor 2 van de 16 onderzochte beleidsaspecten,

namelijk 'selectie/werving/indienstneming van personeel' en 'algemene organisatie en werking van de school'. Bovendien vervallen deze relaties na controle voor geleding. Dit zou er op kunnen wijzen dat in het OGO de PR minder als een overbodig orgaan wordt beschouwd dan de taken van andere schoolorganen overdoet.

3. GO

De bevoegdheden die men wenst voor de lorgo over de verscheidene beleidsdomeinen vertonen gelijkaardige patronen met de gewenste bevoegdheden in het gesubsidieerd onderwijs. Het aandeel respondenten dat meer bevoegdheden wenst dan nu het geval is, is veel groter bij de ouders, de lokale gemeenschap en de voorzitters dan bij de afgevaardigde bestuurders en de leerkrachten, en het aandeel respondenten dat minder bevoegdheden wil dan nu het geval is, is veel groter bij de afgevaardigde bestuurders dan bij de andere geledingen .

Wat opvalt is dat men in het GO over het algemeen minder tevreden is met de huidige bevoegdheden dan in het gesubsidieerd onderwijs. Dit lijkt vreemd, aangezien de lorgo in principe over meer bevoegdheden beschikt dan de PR. Een derde tot de helft van de respondenten is tevreden met de huidige bevoegdheden over het personeelsbeleid, en de helft tot twee derde van de respondenten wenst evenveel bevoegdheden over het financieel en materieel beleid, het onderwijskundig en pedagogisch beleid, en het organisatorisch en algemeen beleid dan nu het geval is.

Van de ouders, de lokale gemeenschap en de voorzitter wil 40% à 60% meer bevoegdheden over de verscheidene aspecten van het *personeelsbeleid*, in tegenstelling tot de afgevaardigde bestuurders en de leraars waarvan slechts 20% à 25% meer bevoegdheden wil over dit beleidsdomein. Omgekeerd wil 15% tot 40% van de afgevaardigde bestuurders en leerkrachten minder bevoegdheden over deze beleidsaspecten, terwijl maximum 10% van de andere geledingen hierover minder bevoegdheden wil.

Over de onderdelen '(school)administratie' en 'financieel beheer en boekhouding' van het *materieel en financieel beleid* wil 20% à 30% van de ouders, de lokale gemeenschap en de voorzitters meer bevoegdheden dan nu het geval is. Bij de afgevaardigde bestuurders

en de leerkrachten bedragen deze aandelen 15% à 25%. Net zoals in het gesubsidieerd onderwijs wil een groot deel van alle geledingen meer bevoegdheden over 'het beheer van de gebouwen en materialen': 27 % van de afgevaardigde bestuurders, 38% van de leerkrachten, 52 % van de lokale gemeenschap, 43% van de ouders en 51% van de voorzitters. Omgekeerd wil 20% à 40% van de afgevaardigde bestuurders minder bevoegdheden over het financieel en materieel beleid dan nu het geval is, bij alle andere geledingen bedraagt dit aandeel maximum 10%.

Voor wat het *onderwijskundig en pedagogisch beleid* betreft, wenst 5% à 15% van de afgevaardigde bestuurders en leerkrachten en 15% à 30% van de andere geledingen meer bevoegdheden over de verscheidene beleidsonderdelen, behalve over het beleidsonderdeel 'veiligheid, gezondheid en hygiëne van de leerlingen'. Net zoals in het gesubsidieerd onderwijs is de wens tot meer bevoegdheden hierover veel groter dan over de andere onderdelen van het onderwijskundig en pedagogisch beleid: 16% bij de afgevaardigde bestuurders, 28% bij de leerkrachten, 43% bij de lokale gemeenschap, 32% bij de ouders en 27% bij de voorzitters. Anderzijds wil 25% tot 50% van de afgevaardigde bestuurders en leerkrachten en 5% à 15% van de andere geledingen minder bevoegdheden over de verscheidene beleidsaspecten, behalve over de 'veiligheid, gezondheid en hygiëne van de leerlingen' waarover maximum 10% van alle respondenten minder bevoegdheden wil.

De gewenste bevoegdheden in het GO over *het organisatorisch en algemeen beleid* vertonen sterke gelijkenissen met die in het gesubsidieerd onderwijs. Over de 'criteria voor de aanwending van het lestijdenpakket en de uren-leraar' en over 'de vormgeving van het onderwijsaanbod' wenst ongeveer 15% van de afgevaardigde bestuurders en ongeveer 20% van de leerkrachten meer bevoegdheden, in tegenstelling tot de andere geledingen waarbij dit cijfer varieert tussen de 25% en de 40%. Meer bevoegdheden over 'de algemene organisatie en werking van de school', de 'langetermijnstrategie en doelstellingen van de school' en de 'samenwerking met andere instanties' zijn gewenst door 20% à 30% van de voorzitters en leerkrachten en 35% à 55% van de andere geledingen. Over de 'public relations, leerlingenwerving en schoolimago' wil 31% van de afgevaardigde bestuurders en 40% tot 50% van de andere geledingen meer bevoegdheden. Van de ouders, de lokale gemeenschap, de leerkrachten en de

voorzitters wenst maximum 10% minder bevoegdheden over de verscheidene aspecten van het organisatorisch en algemeen beleid, met uitzondering van de leerkrachten waarvan 24% minder bevoegdheden wil over de criteria voor de aanwending van het lestijdenpakket en de uren-leraar en 16% minder bevoegdheden wil over de vormgeving van het onderwijsaanbod. Deze aantallen bedragen voor de afgevaardigde bestuurders respectievelijk 48% en 23%. Van de afgevaardigde bestuurders wil 25% minder bevoegdheden over de algemene organisatie en werking van de school, en 10% à 15% van de afgevaardigde bestuurders wil minder bevoegdheden over de overige onderdelen van het organisatorisch en algemeen beleid.

De verschillen tussen de geledingen zijn voor alle bevoegdheden significant, met uitzondering van 'public relations, leerlingenwerving en schoolimago'.

Tussen het oordeel over de kwaliteit van de andere schoolorganen en de wensen met betrekking tot de bevoegdheden van de lorgo bestaat er slechts voor één van de zestien onderzochte beleidsaspecten, namelijk 'de benoeming, het ontslag en de afvloeiing van het personeel' een significant verband. Dit verband vervalt na controle voor geleding en is positief, in tegenstelling tot het gesubsidieerd onderwijs waar deze verbanden negatief zijn. Dit kan er dus op wijzen dat de leden van de lorgo niet de indruk hebben dat de lorgo taken van de andere schoolorganen overdoet, maar dat het een complementair orgaan is dat taken die andere goed functionerende schoolorganen niet vervullen, wel uitvoert.

Uit de analyses blijkt wel dat 'hoe meer invloed de andere schoolorganen hebben, hoe minder bevoegdheden er voor de lorgo worden gewenst voor bepaalde beleidsaspecten.' Deze relatie gaat niet op voor het personeelsbeleid, het beleidsdomein waarin zich voor de leden van de lorgo de minste bevoegdheden situeren. De helft van de relaties verdwijnt na controle voor geleding, wat er op wijst dat de relatie niet voor alle geledingen opgaat. De beleidsaspecten met betrekking tot dewelke de relaties behouden blijven, zijn 'schooladministratie', 'lange termijn strategie en doelstellingen van de school' en 'public relations, leerlingenwerving en schoolimago'. Blijkbaar is ook in het GO de behoefte aan een grotere macht voor de lorgo kleiner als de invloed van de

andere schoolorganen groter is. Deze conclusie was niet te verwachten op basis van voorgaande vaststelling. Een betere werking van de andere schoolorganen betekende geen wens tot minder bevoegdheden voor de lorgo. Dus ook indien de andere schoolorganen goed functioneren, menen de leden van de lorgo dat een uitbreiding van de bevoegdheden van de lorgo zin heeft. Het is pas als de andere schoolorganen ook een grote invloed hebben op het schoolbeleid, dat een uitbreiding van de bevoegdheden van de lorgo niet gewenst wordt. Blijkbaar komt het er gewoon op aan dat één van de beleidsorganen waarvan de leden van de lorgo lid zijn, macht heeft zodat de beoogde doelstellingen bereikt kunnen worden.

IV. Vergelijking van de minst en meest tevreden raden

Om te achterhalen welke de belangrijkste variabelen zijn die samenhangen met de appreciatie van de raden in het algemeen werden de leden van de 25% minst tevreden raden en die van de 25% meest tevreden raden met elkaar vergeleken. De leden afkomstig uit de 25% minst tevreden raden zullen in de tabellen worden voorgesteld door '-', de leden afkomstig uit de 25% meest tevreden raden door '+'. Verder zullen ook de verklaarde variantie (R^2), de significantie (p) en de gemiddelden per groep op de vijfpuntenschaal worden weergegeven. Als er bij R^2 een '/' staat betekent dit dat de verklaarde variantie verwaarloosbaar klein is (kleiner dan 0.005).

1. VGO

Tabel 7 Vergelijking van de gemiddelde score voor enkele beleidsvariabelen bij de meest tevreden en minst tevreden over de PR in het VGO

Afhankelijke variabele	R^2	p	Significante verschillen
kwaliteit werking PR	.18	.0001	+ (4.19) > - (3.46)
invloed PR	.13	.0001	+ (3.20) > - (2.43)
wenselijke invloed PR	.03	.0001	+ (3.73) > - (3.39)
kwaliteit werking andere raden	.04	.0001	+ (4.04) > - (3.76)
invloed andere raden	.04	.0001	+ (3.50) > - (3.20)

wenselijke invloed andere raden	.01	.0308	n.s.
belang deelname schoolbeleid	/	.3989	n.s.
belang deelname beleid PR	.04	.0001	+ (4.11) > - (3.74)
kennis rechten van de leden van de PR	/	.0679	n.s.
aantal vergaderingen PR	.01	.0044	+ (2.93) > - (2.79)
gepaste informatie voor leden van de PR	.08	.0001	+ (3.23) > - (2.63)
overeenstemming tussen geledingen	.05	.0001	+ (3.95) > - (3.60)
vooroverleg tussen geledingen	/	.8566	n.s.
uitoefening informatierecht PR	.09	.0001	+ (4.54) > - (3.96)
uitoefening adviesrecht PR	.11	.0001	+ (4.34) > - (3.68)
uitoefening overlegbevoegdheid PR	.09	.0001	+ (4.20) > - (3.55)
uitoefening instemmingsbevoegdheid PR	.10	.0040	+ (4.06) > - (3.32)
inhoud beslissingen PR	.09	.0001	+ (4.27) > - (3.78)
frequentie opvolging beslissingen PR	.09	.0001	+ (4.44) > - (3.87)
getrouwheid opvolging beslissingen PR	.07	.0001	+ (4.36) > - (3.83)
invloed van PR op personeelsbeleid	.08	.0001	+ (2.28) > - (1.63)
wenselijke invloed personeelsbeleid	.01	.0216	n.s.
invloed PR op finan./mat. beleid	.09	.0001	+ (2.20) > - (1.59)
wenselijke invloed finan./mat. beleid	.01	.0086	+ (2.83) > - (2.61)
invloed PR op pedagogisch beleid	.09	.0001	+ (2.88) > - (2.20)
wenselijke invloed pedagogisch beleid	.01	.0071	+ (3.43) > - (3.22)
invloed PR op algemeen./org. beleid	.10	.0001	+ (3.02) > - (2.29)
wenselijke invloed alg./org. beleid	.01	.0025	+ (3.56) > - (3.33)
verschil dat PR maakt op personeelsbeleid	.03	.0001	+ (3.21) > - (3.00)
verschil dat PR maakt op fin./mat. beleid	.02	.0001	+ (3.17) > - (2.98)
verschil dat PR maakt op pedag. beleid	.04	.0001	+ (3.49) > - (3.21)
verschil dat PR maakt op alg./org. beleid	.05	.0001	+ (3.55) > - (3.23)

wenselijke bevoegdheden (16 variabelen)	/	/	niets significant
---	---	---	-------------------

Uit bovenstaande tabel blijkt duidelijk dat de kwaliteit van de werking van de participatieraad en de invloed van deze raad zeer nauw samenhangen met de tevredenheid van de leden over de participatieraad in het algemeen. De leden van de 25% meest tevreden raden vinden de kwaliteit van de werking van de participatieraad aanzienlijk beter en de invloed van de participatieraad op het schoolbeleid aanzienlijk groter dan de 25% minst tevreden leden. De verklaarde variantie is in deze gevallen relatief groot. Significante verschillen tussen de minst en meest tevredenen waarbij R^2 ook vrij groot is, doen zich voor op het vlak van de uitoefening van de verscheidene bevoegdheden, de invloed van de participatieraad op de verscheidene beleidsdomeinen, de inhoudelijke kwaliteit van de tijdens de vergaderingen genomen beslissingen, de hoeveelheid gepaste informatie die voorafgaand aan de vergaderingen wordt verkregen, en de frequentie en de getrouwheid van de opvolging van de tijdens de vergaderingen genomen beslissingen. Al deze opgesomde variabelen hangen dus nauw samen met iemands appreciatie van de participatieraad: tevredenen zullen op al deze variabelen hogere schaalwaarden hebben dan ontevredenen (waarbij de laagste schaalwaarde overeenstemt met het minst positieve en de hoogste schaalwaarde met het meest positieve).

Verder zijn er tussen de minst en meest tevredenen ook significante verschillen vastgesteld met betrekking tot de invloed en kwaliteit van de werking van andere schoolorganen dan de participatieraad, de wenselijke invloed voor de participatieraad en andere raden, het belang dat iemand hecht aan deelname aan het beleid van de participatieraad, het jaarlijkse aantal vergaderingen, de invloed die voor de participatieraad op de verscheidene beleidsdomeinen gewenst wordt, het gemak waarmee men tot een overeenstemming komt in de participatieraad, en het verschil dat de raad uitmaakt op de verscheidene beleidsdomeinen. Aan R^2 te merken gaat het hier echter om minder belangrijke verschillen.

Het belang dat men hecht aan deelname aan het schoolbeleid, de kennis die men heeft over de werking en de bevoegdheden van de participatieraad, de mate van vooroverleg

met de eigen geleding bij vergaderingen, de bevoegdheden die men wenst voor de participatieraad en de invloed die men wenst voor andere raden dan de participatieraad blijken helemaal niet te verschillen tussen de minst tevreden en de meest tevreden in de raad.

2. OGO

Tabel 8 Vergelijking van de gemiddelde score voor enkele beleidsvariabelen bij de meest tevreden en minst tevreden over de PR in het OGO

Afhankelijke variabele	R ²	p	Significante verschillen
kwaliteit werking PR	.21	.0001	+ (4.07) > - (3.23)
invloed PR	.19	.0001	+ (3.18) > - (2.21)
wenselijke invloed PR	.01	.0001	+ (3.71) > - (3.54)
kwaliteit werking andere raden	.02	.0436	n.s.
invloed andere raden	.02	.0278	n.s.
wenselijke invloed andere raden	/	.9351	n.s.
belang deelname schoolbeleid	/	.6792	n.s.
belang deelname beleid PR	.03	.0042	+ (4.18) > - (3.89)
kennis rechten van de leden van de PR	/	.1894	n.s.
aantal vergaderingen PR	.01	.0308	n.s.
gepaste informatie voor leden van de PR	.11	.0001	+ (2.97) > - (2.24)
overeenstemming tussen geledingen	.10	.0001	+ (4.08) > - (3.52)
vooroverleg tussen geledingen	/	.4357	n.s.
uitoefening informatierecht PR	.12	.0001	+ (4.16) > - (3.34)
uitoefening adviesrecht PR	.14	.0001	+ (4.09) > - (3.21)
uitoefening overlegbevoegdheid PR	.15	.0001	+ (3.99) > - (3.08)
uitoefening instemmingsbevoegdheid PR	.17	.0001	+ (3.98) > - (2.99)
inhoud beslissingen PR	.16	.0001	+ (4.18) > - (3.44)
frequentie opvolging beslissingen PR	.12	.0001	+ (4.14) > - (3.32)

getrouwheid opvolging beslissingen PR	.12	.0001	+ (4.09) > - (3.25)
invloed PR op personeelsbeleid	.09	.0001	+ (2.20) > - (1.55)
wenselijke invloed personeelsbeleid	/	.3777	n.s.
invloed PR op finan./mat. beleid	.11	.0001	+ (2.20) > - (1.51)
wenselijke invloed finan./mat. beleid	/	.2801	n.s.
invloed PR op pedagogisch beleid	.09	.0001	+ (2.62) > - (1.94)
wenselijke invloed pedagogisch beleid	/	.2353	n.s.
invloed PR op algemeen./org. beleid	.10	.0001	+ (2.83) > - (2.13)
wenselijke invloed alg./org. beleid	/	.8959	n.s.
verschil dat PR maakt op personeelsbeleid	.02	.0071	+ (3.11) > - (2.92)
verschil dat PR maakt op fin./mat. beleid	.04	.0001	+ (3.23) > - (2.96)
verschil dat PR maakt op pedag. beleid	.06	.0001	+ (3.40) > - (3.06)
verschil dat PR maakt op alg./org. beleid	.06	.0001	+ (3.55) > - (3.17)
wenselijke bevoegdheden (16 variabelen)	/	/	niets significant

De situatie in het OGO is vrij gelijkaardig aan die in het VGO, alleen doen er zich hier minder significante verschillen voor tussen de 25% meest tevreden en de 25% minst tevreden.

Ook hier doen zich de belangrijkste verschillen voor bij de kwaliteit van de werking van de participatieraad en de invloed van de participatieraad. Met betrekking tot de uitoefening van de verscheidene bevoegdheden, de inhoudelijke kwaliteit van de genomen beslissingen, de frequentie en getrouwheid van de opvolging van de beslissingen, de invloed van de raad op de verscheidene beleidsdomeinen, de hoeveelheid gepaste informatie die voor de vergaderingen wordt gekregen en het gemak waarmee men tot een overeenstemming komt tijdens de vergaderingen doen zich ook vrij belangrijke verschillen voor tussen de minst en meest tevreden.

Verder zijn er nog significante verschillen op de volgende punten: 'verschil dat de raad uitmaakt op de verscheidene beleidsdomeinen', 'het belang van deelname aan het beleid

van de participatieraad' en de 'wenselijke invloed voor de participatieraad', maar deze verbanden zijn minder belangrijk aangezien de verklaarde variantie zeer klein is.

Bij alle overige variabelen worden geen significante verschillen vastgesteld. Deze zijn dezelfde als die in het VGO, alleen gaat het er in het OGO om nog enkele meer, namelijk 'het aantal vergaderingen per jaar', 'de invloed die voor de raad wordt gewenst op de verscheidene beleidsdomeinen', 'de invloed van andere raden dan de participatieraad op het schoolbeleid' en 'de kwaliteit van de werking van die andere raden'.

3. GO

Tabel 9 Vergelijking van de gemiddelde score voor enkele beleidsvariabelen bij de meest tevreden en minst tevreden over de lorgo in het GO

Afhankelijke variabele	R ²	p	Significante verschillen
kwaliteit werking lorgo	.22	.0001	+ (4.27) > - (3.36)
invloed lorgo	.08	.0001	+ (3.69) > - (2.11)
wenselijke invloed lorgo	/	.0852	n.s.
kwaliteit werking andere raden	.07	.0001	+ (4.1) > - (3.69)
invloed andere raden	.06	.0001	+ (3.31) > - (2.84)
wenselijke invloed andere raden	/	.2871	n.s.
belang deelname schoolbeleid	.01	.0125	n.s.
belang deelname beleid lorgo	.01	.0119	n.s.
kennis rechten van de leden van de lorgo	/	.2593	n.s.
aantal vergaderingen lorgo	/	.2680	n.s.
gepaste informatie voor de leden van de lorgo	.11	.0001	+ (3.69) > - (2.93)
overeenstemming tussen geledingen	.11	.0001	+ (3.90) > - (3.33)
vooroverleg tussen geledingen	/	.4080	n.s.
totstandkoming besluiten lorgo	.16	.0001	+ (4.28) > - (3.42)
inhoud besluiten lorgo	.13	.0001	+ (4.24) > - (3.56)

frequentie uitvoering besluiten lorgo	.19	.0001	+ (4.57) > - (3.72)
getrouwheid uitvoering besluiten lorgo	.18	.0001	+ (4.53) > - (3.66)
invloed lorgo op personeelsbeleid	.04	.0001	+ (3.44) > - (2.97)
wenselijke invloed personeelsbeleid	.01	.0069	+ (3.64) > - (3.35)
invloed lorgo op finan./mat. beleid	.06	.0001	+ (3.60) > - (3.04)
wenselijke invloed finan./mat. beleid	/	.1817	n.s.
invloed lorgo op pedagogisch beleid	.04	.0001	+ (3.19) > - (2.74)
wenselijke invloed pedagogisch beleid	.01	.0193	n.s.
invloed lorgo op algemeen./org. beleid	.05	.0001	+ (3.62) > - (3.11)
wenselijke invloed alg./org. beleid	/	.3139	n.s.
verschil dat lorgo maakt op personeelsbeleid	.04	.0001	+ (3.64) > - (3.28)
verschil dat lorgo maakt op fin./mat. beleid	.03	.0001	+ (3.64) > - (3.37)
verschil dat lorgo maakt op pedag. beleid	.04	.0001	+ (3.35) > - (3.06)
verschil dat lorgo maakt op alg./org. beleid	.06	.0001	+ (3.71) > - (3.35)
wenselijke bevoegdheden (16 variabelen)	/	/	niets significant

In het GO doen er zich nog minder significante verschillen voor dan in het OGO.

Net zoals in het VGO en het OGO speelt ook hier de kwaliteit van de werking van de lorgo een zeer belangrijke rol bij de algemene appreciatie van de lorgo. Tevredenheid met de lorgo hangt nauw samen met een positieve evaluatie van de werking van de lorgo. Andere belangrijke indicatoren zijn de wijze waarop de besluiten tot stand komen, de inhoudelijke kwaliteit van de genomen besluiten, en de frequentie en getrouwheid van opvolging van de besluiten.

Ook met betrekking tot de invloed van de lorgo op de verscheidene beleidsdomeinen en het verschil dat de raad uitmaakt op de verscheidene beleidsdomeinen doen zich significante verschillen voor tussen de minst tevredenen en de meest tevredenen, maar de verklaarde variantie is in deze gevallen wel zeer laag.

Veel variabelen spelen geen rol bij de appreciatie van de lorgo in het algemeen. Het zijn dezelfde variabelen als in het VGO en het OGO, aangevuld met 'het belang van deelname aan het beleid van de lorgo' en 'de invloed die voor de lorgo wordt gewenst'.

V. Besluit

Reeds vooraleer de participatieraden en de lorgo's functioneerden werd er kritiek gegeven op de zinvolheid van deze raden. Van de kant van sommige inrichtende machten en directies werd er gevreesd dat men mensen mee aan het beleid van de school zou laten participeren die geen ervaring hadden in het schoolbeleid, niet bekwaam zouden zijn ofwel te sterk met hun eigen belangen zouden bezig zijn zodat zij het globale belang van de school zouden uit het oog verliezen. Van de kant van de ouders en het personeel werd soms de vrees uitgedrukt dat zij in de raad niet steeds als ernstige partners zouden gezien worden zodat hun aanwezigheid in de raden niet het resultaat zou hebben dat men ervan verwachtte. Dit onderzoek heeft niet gepeild naar het overleven van deze opvattingen, maar heeft wel een beeld willen schetsen van de algemene appreciatie van deze raden door de leden van de raden. In dit artikel werd dit algemene kritische gevoel in enkele specifieke vragen omgezet teneinde een beeld te krijgen van de opvattingen van de verschillende geledingen van deze raden over hun algemene appreciatie van deze raden, de inschattingen van het effect van deze raden en hun wens over het al dan niet willen uitbreiden van de bevoegdheden van deze raden. Daarenboven werd er gepeild naar de appreciatie van de kenmerken van het functioneren van deze raden in de 25% minst tevreden raden en de 25% meest tevreden raden.

Wat de eerste vraag betreft, nl. de algemene tevredenheid over de raden, is het antwoord eerder bemoedigend te noemen, ofschoon niet sterk positief. Men mag niet vergeten dat de raden op het ogenblik van de observatie nog maar hun in hun eerste mandaat zaten. De algemene tevredenheid van de verscheidene geledingen over de onderzochte raden is beperkt: in het GO zijn alle geledingen licht tevreden met de lorgo (vooral de voorzitters), in het gesubsidieerd onderwijs tonen vooral de inrichtende macht, de lokale

gemeenschap en de voorzitters zich tevreden met de PR. De ouders en het personeel zijn noch tevreden, noch ontevreden.

Leden van de PR/lorgo die zich qua invloed van de raad gedgeprimeerd voelen, zijn minder tevreden met de raad dan leden van de raad die zich qua invloed van de raad gesatureerd voelen. Uit dit alles blijkt duidelijk dat het gevoel beleidsmatig iets te kunnen realiseren via participatie een essentiële voorwaarde is om deze participatie te doen slagen. Indien aan deze voorwaarde niet is voldaan, zullen de leden van de raad minder tevreden zijn met hun raad.

Dat deze algemene betrekkelijke tevredenheid haar schaduwkanten heeft, blijkt niet enkel uit de grote verschillen in evaluatie binnen bepaalde geledingen (grote spreidingen van de antwoorden), d.w.z. dat er in heel wat raden bij een aantal geledingen toch ontevredenheid leeft over de raad, maar het blijkt ook uit de geringe inschatting van het positieve effect van de raden op de verschillende beleidsdomeinen van het schoolbeleid. Globaal gezien zou de werking van de lorgo volgens de bevraagden slechts een klein positief verschil maken wat betreft het beleid op de verscheidene beleidsdomeinen; in het gesubsidieerd onderwijs geldt dit minimale positieve verschil zelfs enkel voor het onderwijskundig/pedagogisch beleid en het organisatorisch/algemeen beleid.

Ook uit de peiling naar de wens tot meer, minder of even veel bevoegdheden op de verschillende beleidsdomeinen voor de raad zoals dit op het ogenblik van het onderzoek leefde, blijkt dat heel wat leden minder of meer bevoegdheden wensten dan de raad toen had. De wens tot meer bevoegdheden doet zich in het gesubsidieerd onderwijs het sterkst voelen onder de ouders. De voorzitters en de leden van de inrichtende macht vormen de kleinste groep van diegenen die meer bevoegdheden willen over de verscheidene beleidsdomeinen. In het gemeenschapsonderwijs zijn het vooral de ouders, de lokale gemeenschap en de voorzitters die meer bevoegdheden willen. De afgevaardigde bestuurders en in mindere mate de leerkrachten staan het meest weigerachtig tegenover meer bevoegdheden. Anderzijds bevinden zich onder de afgevaardigde bestuurders in het GO en de voorzitters en leden van de inrichtende macht in het VGO en het OGO de meeste voorstanders van minder bevoegdheden over

de verscheidene beleidsdomeinen. Blijkbaar wordt de inspraak van de andere geledingen ervaren als een verstoring van de beleidsvoering waaraan directie en inrichtende macht gewoon waren. In de drie netten is de groep die meer bevoegdheden wil over het personeelsbeleid kleiner dan de groepen die meer bevoegdheden willen over de andere beleidsdomeinen. De domeinen waarover aanzienlijk meer bevoegdheden worden gewenst door een groot deel van alle geledingen in de drie netten zijn 'het beheer en de uitbreiding van de gebouwen / de aankoop en het beheer van materiaal voor de werking en uitrusting', 'de veiligheid, hygiëne en gezondheid van de leerlingen' en de 'public relations, leerlingenwerving en schoolimago'.

Ten slotte hebben wij onderzocht of de leden van 25% meest tevreden raden een andere kijk hadden op het schoolbeleid en het functioneren van de raden dan de leden van de 25% minst tevreden leden. In tegenstelling met wat wij soms verwachtten, bleken deze verschillen zich niet steeds voor te doen. Zo is het duidelijk dat in geen een van de drie netten (1) het belang dat men hecht aan deelname aan het schoolbeleid, (2) de kennis inzake werking en bevoegdheden van de raad waarover men beschikt, (3) het overleg met de eigen geleding dat voorafgaat aan de vergaderingen van de raad, (4) de bevoegdheden die men voor de raad wenst en (5) de invloed die men voor andere raden dan de participatieraad/lorgo wenst, enigszins samenhangen met de algemene appreciatie van de participatieraad/lorgo. De leden van de 25% minst tevreden raden vertonen op deze variabelen geen verschillen met de leden van de 25% meest tevreden raden.

Waar er duidelijk wel sterk significante verschillen zijn in alle drie de netten tussen deze twee groepen, is met betrekking tot de kwaliteit van de werking van de participatieraad/lorgo. Bovendien speelt in het gesubsidieerd onderwijs de invloed van de participatieraad ook een belangrijke rol. De meest tevredenen scoren hier (gemiddeld) beduidend hoger dan de minst tevredenen. Verder blijken ook de hoeveelheid gepaste informatie die voorafgaand aan de vergaderingen wordt gekregen, de frequentie en getrouwheid van opvolging van de beslissingen/besluiten, de inhoud van de genomen beslissingen/besluiten, en de uitoefening van de

bevoegdheden/totstandkoming van de besluiten nauw samen te hangen met de algemene tevredenheid van de leden.

De overige variabelen verschillen van betekenis naargelang van het net, maar om grote verschillen gaat het niet.

Uit het voorgaande blijkt duidelijk dat de variabelen die betrekking hebben op de werking en invloed van de participatieraad een belangrijke rol spelen bij de algemene appreciatie van de participatieraad. Het belang van de invloed van de lorgo wordt kleiner geacht dan het belang van de kwaliteit van de werking van de lorgo. Dat in het gesubsidieerd onderwijs de invloed van de raad een belangrijkere factor is bij de algemene appreciatie van de raad dan in het gemeenschapsonderwijs, heeft te maken met het feit dat de lorgo over meer bevoegdheden (en dus in principe over een grotere invloed) beschikt dan de participatieraad. Het effect van de raad op het schoolbeleid (het nut van de raad), de professionaliteit van de leden van de raad en de wensen van de leden met betrekking tot de bevoegdheden en invloed van de raad spelen duidelijk een minder belangrijke rol. De beoordelingen van de proceskenmerken van de raad hangen duidelijk veel nauwer samen met de appreciatiematen dan de houdingsvariabelen, de variabelen inzake kennis en vaardigheden, en de evaluatie van de structuurkenmerken van de raad.

Deze cijfers zouden kunnen suggereren dat tevreden mensen in de raad vooral hun appreciatie uit het dagelijks functioneren van de raad halen, en in mindere mate uit hetgeen de raad betekent voor het schoolbeleid. Dit is bevreemdend, aangezien de participatieraad/lorgo een middel is om bepaalde zaken in de school te bereiken, en geen doel op zich.

BIBLIOGRAFIE

- CHAPMAN, J. (ed.) (1990) *School-based decision-making & management*. London/New York: The Falmer Press.
- DEVOS, G. (1995) *De flexibilisering van het secundair onderwijs in Vlaanderen: een organisatie-sociologische studie van macht en institutionalisering*. Leuven: Acco.
- DEVOS, G., P. VANDENBERGHE, J.C. VERHOEVEN (1989) *Schoolbeleid: mogelijkheden en grenzen. Een empirisch onderzoek*. Leuven: Acco.
- GHEYSEN, A. & J.C. VERHOEVEN (1994) 'Lokale schoolraden en participatieraden. Houding tegenover de nieuwe beleidsstructuren', *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, (1): 25-36.
- GIESBERS, J.H.G.I. (1988) Gedragsbenaderingen van de schoolorganisatie, pp. 1210-1-121017 in B.P.M. Creemers en J.H.G.I. Giesbers (eds.), *Handboek Schoolorganisatie en Onderwijsmanagement*. Alphen a/d Rijn: Samsom Uitgeverij B.V.
- KARSTANJE, P.M. & P. DE KONING (1986) 'Schoolmanagement en effectiviteit van scholen', pp. 41-74 in A.M.L. Van Wieringen (ed.), *Management van onderwijsinstellingen*. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- MAGITS, M. & L. VENY (1992) 'Het Argo-decreet, de lege ferenda. Omtrent de samenstelling van de raden', *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, (4): 225-232.
- MAGITS, M. & L. VENY (1992) 'Het Argo-decreet, de lege ferenda. Omtrent de bevoegdheidsaansprakelijkheids-, en toezichtsregeling', *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, (2): 124-130.
- MAHIEU, P. (1989) *Mensen, macht en management. Een onderzoek in schoolorganisaties*. Leuven: Acco.
- MARX, E.C.H. (1984) 'Theoretisch Overzicht van Contingentiebenaderingen', pp. 1410-1-1410-21 in B.P.M. Creemers en J.H.G.I. Giesbers (eds.), *Handboek Schoolorganisatie en Onderwijsmanagement*. Alphen a/d Rijn: Samsom Uitgeverij B.V.
- PETRI, M. en L. DE CALUWÉ (1983) 'De school als systeem', pp. 1310-1-1310-31 in B.P.M. Creemers en J.H.G.I. Giesbers (eds.), *Handboek Schoolorganisatie en Onderwijsmanagement*. Alphen a/d Rijn: Samsom Uitgeverij B.V.
- SMIT, F., G. REIJMER, G. VRIEZE, A. RUIJS (1987) *Het functioneren van de medezeggenschap in het onderwijs*. Nijmegen: Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen.
- VANDERHOEVEN, J. (1991-1992) 'Medezeggenschap: een duik in de lokale autonomie', *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid*, (3): 157-172.
- VERHOEVEN, J.C. (1994) 'Leerkrachtenparticipatie en schoolbeleid', *Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid* (3): 26-43.
- VERHOEVEN, J.C., G. FOSTY, R. GAIGNAGE (1992) 'Federalisering, decentralisatie, deconcentratie en deregulering', pp. 380-402 in *Het Educatief Bestel in België: van convergentie naar divergentie OESO: Doorlichting van het educatief overheidsbeleid*. Brussel: Ministerie van Onderwijs.
- VERHOEVEN, J.C. & A. GHEYSEN (1993) *The effectiveness of schooling and educational resource management in Belgium (Flanders)*. Leuven, K.U.Leuven, Departement Sociologie.

- VERHOEVEN, J.C. & A. GHEYSEN (1994) *Scholen en Nieuwe Voorschriften. Een Evaluatie door Directie, Leerkrachten en Ouders*. Leuven: Departement Sociologie.
- VERHOEVEN, J.C., R. VANDENBERGHE, J. VAN DAMME (1992) *Schoolmanagement en kwaliteitsverbetering van het onderwijs. Een empirisch onderzoek in secundaire scholen*. Leuven: K.U.Leuven, Departement Sociologie.
- VERSTEGEN, R., H. NEIRINCK & T. DELRUE., *Inspraak en medezeggenschap in het onderwijs*. Seminarieverhandeling. K.U.Leuven.
- XXX (1988) Bijzonder decreet betreffende de Autonome Raad van het Gemeenschaps-onderwijs, 19 december 1988. *Belgisch Staatsblad*: 29/12/88,.
- XXX (1991) Decreet betreffende de medezeggenschap in het gesubsidieerd onderwijs, 23 oktober 1991. *Belgisch Staatsblad*: 14/11/91,
- XXX (1994a) *Enquête met het oog op de evaluatie van de invoering van de medezeggenschap op lokaal vlak in het Basis- en Secundair Onderwijs*. Bijlage bij BARKO-ENQ.-VAST., december.
- XXX (1995a) *Eindrapport audit van de Argo verbeteringsvoorstellen*. Ernst & Young.
- XXX (1995b) *Enquête met het oog op de evaluatie van de werking van de PR'en. Vaststellingen vanuit de ontvangen evaluatiegegevens*. BARKO-ENQ.-VAST.
- XXX (1995c) *Eind-rapport audit van de ARGO - Rapport IV - Bevraging van lokale raden*. Ernst & Young.